

SXEDIO.H34

10.1.1960 (Πρώτη φάση): ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ ΚΑΙ ΑΚΕΛ ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΣΕ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΔΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΙΣ 2 ΒΟΥΛΕΣ. ΣΤΟ ΑΚΕΛ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ 5 ΕΔΡΕΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ 3 ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ

Πριν η Βρετανική Βουλή εγκρίνει τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας και την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας που καθορίστηκε πλέον για τις 16 Αυγούστου, 1960, προκηρύχθηκαν για τις 5 Ιουλίου 1960 οι πρώτες βουλευτικές εκλογές για την ανάδειξη της πρώτης Βουλής των Αντιπροσώπων.

Ο εκλογικός νόμος θεσπίστηκε από τον Κυβερνήτη στα τέλη του 1959 και δημοσιεύθηκε στις 29 Φεβρουαρίου 1960, με την προοπτική οι εκλογές να γίνουν μέσα στους επόμενους μήνες, ώστε η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας να γινόταν αρχικά στις 19 Φεβρουαρίου 1960.

Ενώ δημοσιευόταν ο Νόμος το παρασκήνιο άρχισε να οργιάζει για μοίρασμα των εδρών μεταξύ του Πατριωτικού Μετώπου και του ΑΚΕΛ.

Με τον εκλογικό νόμο καθιερωνόταν το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα.

Το σύστημα αυτό προέβλεπε ότι όποιο κόμμα εξασφάλιζε την πλειοψηφία σε μια επαρχία έπαιρνε όλες τις έδρες, δηλαδή αν στις εκλογές κατέρχονταν δυο κόμματα και το ένα έπαιρνε το 50 τοις εκατό των ψήφων συν ένα θα έπαιρνε όλες τις έδρες ανεξάρτητα αν το άλλο εξασφάλιζε το 50% των ψήφων πλην μιάς.

Το σύστημα χαρακτηρίστηκε αντιδημοκρατικό, αλλά στα κοινοβουλευτικά συστήματα θεωρείτο ικανοποιητικό γιατί δημιουργούσε ισχυρές κυβερνήσεις.

Η Βουλή θα αποτελείτο από 50 βουλευτές-34 Ελληνοκύπριους και 16 Τουρκοκύπριους.

Η καθιέρωση του πλειοψηφικού συστήματος άφηνε πολλές πολιτικές δυνάμεις από την αρχή έξω από τη

Βουλή. Το ΑΚΕΛ υποστήριζε την Απλή Αναλογική, αλλά η φωνή του ήταν πολύ αδύνατη για να γίνει αποδεκτή καθώς ακόμα βρισκόταν στην παρανομία.

Όλοι γνώριζαν ότι με το σύστημα αυτό το Πατριωτικό Μέτωπο, το κόμμα που αποτελούσε συνέχεια του ΕΔΜΑ, θα μπορούσε να σαρώσει και να πάρει όλες τις έδρες, δεδομένων των αποτελεσμάτων των Προεδρικών εκλογών, που έδωσαν στον Μακάριο μεγάλη υποστήριξη γύρω στο **67%**.

Ομως αυτό θα θεωρείτο πολύ αντιδημοκρατικό κι' έτσι το Πατριωτικό Μέτωπο προήλθε σε συνεννοήσεις, με την έγκριση του Μακαρίου, με το ΑΚΕΛ.

Ομως το Πατριωτικό Μέτωπο προσέφερε πολύ λίγες έδρες στο ΑΚΕΛ απ' ότι υπολόγιζε το ίδιο τη δύναμη του, ενώ δεν ενδιαφερόταν για τη Δημοκρατική Ένωση ή Δημοκρατική Παράταξη του των Δέρβη- Ιωάννη Κληρίδη.

Η "Χαραυγή", εκφραστικό όργανο του Κόμματος παραπονείτο την ημέρα που δημοσιευόταν ο ελεογικός Νόμος:

"Αν επιτευχθή μια προεκλογική συνεννόηση, χωρίς η μια παράταξη να δεσμεύεται από την άλλη, αυτό θα είναι κάτι για σήμερα. Θα διατηρηθή τώρα το κλίμα κατευνασμού, έστω κι αν η μια παράταξη παίρνει πέραν, πολύ πέραν της πραγματικής αναλογίας της έδρες... Όταν κατ' αρχην οι δύο πολιτικές παρατάξεις έχουν συμφωνήσει, πρέπει να αναμένουμε τις σαφείς εξελίξεις εντός των ημερών".

Στις **2** Ιανουαρίου **1960** το Πατριωτικό Μέτωπο συζήτησε το θέμα των εκλογών με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο σε ευρεία σύσκεψη στην παρουσία των υπουργών, του Γ.Γ. της ΠΕΚ Ανδρέα Γιάγκου, του διευθυντή του Οργανισμού Αγορών και Προμηθειών Σπύρου Ιωάννου και των μελών της Δικοινοτικής Επιτροπής του ΕΔΜΑ Αντη Σωτηριάδη, Παύλου Παυλάκη, Δήμου Χατζημιλιτή και Σπύρου Κυπριανού, του επαρχιακού Γραμματέα του ΕΔΜΑ Αμμοχώστου Κώστα Χριστοδουλίδη και των Μιχαήλ Πισσά, Πολυδεύκη

Ρουπίνα και Λουκή Ευσταθιάδη της ΣΕΚ.

Όπως ανακοινώθηκε μετά τη σύσκεψη"τα μέλη της αντιπροσωπείας εξέφρασαν έκαστος τας απόψεις των επί του θέματος ενδεχομένης διευθετήσεως, μεταξύ του Πατριωτικού Μετώπου και του ΑΚΕΛ προς αποφυγήν του ελογικού σάλου και επί των προϋποθέσεων εφαρμογής και κατοχυρώσεως ενδεχομένης τοιαύτης διευθετήσεως".

Η Δημοκρατική Ένωση που είχαν ιδρύσει ο δήμαρχος Λευκωσίας Θεμιστοκλής Δέρβης και ο Ιωάννης Κληρίδης, είχε πολύ μικρή δύναμη για να ληφθεί υπόψη.

Έτσι η Δημοκρατική Ένωση προτίμησε να μη διεκδικήσει τις εκλογές, καθώς το Πατριωτικό Μέτωπο και γενικά οι αγωνιστές και οι υποστηρικτές του Μακαρίου δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να συζητήσουν μαζί τους.

Στις 2 Ιανουαρίου 1960 ανακοίνωσε και τους λόγους για τους οποίους δεν θα κατερχόταν στις εκλογές:

"Ο προσφάτως θεσπισθείς εκλογικός νόμος διά του οποίου εισάγεται το περιβόητον πλειοψηφικόν πολυεδρικόν σύστημα, αποτελεί το αποκορύφωμα της ακολουθουμένης μονοκαομματικής πολιτικής από της υπογραφής της συμφωνίας της Ζυρίχης και εντεύθεν.

Η εκ της λαϊκής πίεσεως αποκάλυπτος ομαλογία του Κυβερνήτου Σερ Χιου Φουτ ότι το πλειοψηφικόν πολυεδρικόν σύστημα εισήχθη κατόπιν εισηγήσεως της Μικτής Συνταγματικής Επιτροπής πολύ απέχουσα από του να απομακρύνη τας ευθύνας του Βρετανικού παράγοντος επαληθεύει απολύτως αντιθέτως την αδιάσειστον διαπίστωσιν περί υπάρξεως μιας Ιεράς Συμμαχίας μεταξύ όλων εκείνων των δυνάμεων, Κυπριακών και μη, αι οποίαι βυσσοδομούν διαρκώς εις τα πολιτικά και διπλωματικά παρασκήνια διά να θέσουν όσον το δυνατόν ασφυκτικώτερον τον βρόγχον του ιδικού των δικτατορικού καθεστώτος εις τον λαιμόν του Κυπριακού λαού.

Η Δημοκρατική Ένωσις, αποτελούσα, ως ευθύς εξ αρχής έχει διακηρυχθή πολιτικόν κόμμα ακλονήτων

αρχών και στηριζόμενη επί των βάθρων της πολιτικής ηθικής και της πολιτικής εντιμότητας κατόπιν όλων των ανωτέρω διαπιστώσεων, αισθάνεται επιτακτική την ανάγκην να καταδικάσει:

α) Την βάσει των συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου συντελεσθείσαν καταπάτησιν των εθνικών δικαιών ενός λαού ωρίμου, δι' εθνικήν αποκατάστασιν.

β). Την βάσει των αυτών συμφωνιών ωργανωμένην επιβουλήν κατά των δημοκρατικών δικαιωμάτων του Κυπριακού λαού.

γ) Τον απαράδεκτον εκλογικόν νόμον, ο οποίος αυθαирέτως στερεί του στειχειοδέστατου δικαιώματος μιας ισχυροτάτης μερίδος του κυπριακού λαού να αντιπροσπεύεται εις τα νομοθετικά σώματα.

Η Δημοκρατική Ενωσις ως κόμμα εδραζόμενον επί των αρχών της πολιτικής ηθικής, πέραν της καταγγελίας αυτής, αισθάνεται την ανάγκην να προειδοποιήση τον Κυπριακόν λαόν και να τον καλέση εις μιαν άνευ προηγούμενου συσπείρωσιν υπό την σημαίαν της ελευθερίας και της δημοκρατίας και εις διαρκή αγώνα διά την αποτροπήν της ολοκληρώσεως της δικτατορίας διά την εγκαθίδρυσιν γνησίου δημοκρατικού καθεστώτος, μέχρι της τελικής εθνικής αποκαταστάσεως του Κυπριακού λαού.

Ενόψει όλων των ανωτέρω η Δημοκρατική Ενωσις στερρώς ερχομένη των Δημοκρατικών αρχών διά τας οποίας ηγωνίσθη και αγωνίζεται και επιτελούσα εθνικόν καθήκον, αποφασίζει να μη κατέλθη εις τας επικειμένας βουλευτικές εκλογάς, μη στέργουσα να μετάσχη της διά του θεσπισθέντος εκλογικού νόμου οργανουμένης εκλογικής παρωδίας".

Λίγες μέρες αργότερα, στις **10** Ιανουαρίου, **1960**, το ΑΚΕΛ κατέληξε σε συμφωνία ε το Πατριωτικό Μέτωπο για τη διανομή των εδρών της Βουλής, γεγονός που επεκρότησε και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος.

Στο ΑΚΕΛ προτάθηκαν πέντε έδρες, πράγμα που σήμαινε ότι το Πατριωτικό Μέτωπο θα κατάρτιζε συνδυασμούς για τις τριάντα μόνο έδρες, από τις **35**.

Από τις **30** έδρες, οι δώδεκα παραχωρήθηκαν

στην ΠΕΚ και άλλες έξι στη ΣΕΚ, ενώ οι υπόλοιπες δώδεκα θα καταλαμβάνονταν από πρόσωπα που προέρχονταν από την παράταξη των αγωνιστών και ανεξάρτητα πρόσωπα κοινής εμπιστοσύνης.

Ενώ οι προσπάθειες για εκλογική συνεργασία συνεχίζονταν με τον Ιωάννη Κληρίδη, πειστωμένο από την ήττα του να αποκαλεί σε άρθρα του στην "Εθνική" την Κυπριακή Δημοκρατία "αυτοκαλούμενη Κυπριακή Δημοκρατία" οι δύο παρατάξεις προχώρησαν σε τελική συνεννόηση με τις ευλογίες μάλιστα του Μακαρίου.

Η τελική συμφωνία μονογραφήθηκε στις 10 Ιανουαρίου και αποτελούσε συμφωνία-πακέτο και για την Κοινοτική Βουλή για την οποία οι εκλογές θα γίνονταν χωριστά.

Ετσι η συμφωνία που επιτεύχθηκε προέβλεπε όπως το ΑΚΕΛ αντιπροσωπεύεται στη Βουλή των Αντιπροσώπων με 5 βουλευτές και τρεις στην Κοινοτική Βουλή.

Σύμφωνα με την εφημερίδα "Χαραυγή" (12.1.1959" με τη συμφωνία "κάθε παράταξη θα είναι τελείως αδέσμευτη τόσο για τα πρόσωπα που θα υποδείξει για τη μια ή την άλλη Βουλή, όσο και για την πολιτική γραμμή και το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει η κάθε παράταξη στη Βουλή".

Εξάλλου σύμφωνα με την "Ελευθερία" της ίδιας ημέρας "διά της συμφωνίας αμφοτέραι αι πλευραί ανέλαβον υποχρέωσιν όπως καταβάλουν πάσαν προσπάθειαν και εξασκήσουν την επιρροήν των, ώστε να αποφευχθή η υποβολή υποψηφιοτήτων εκ μέρους "ανεξαρτητών", ρητώς δε διαλαμβάνεται εις το πρωτόκολλον ότι εάν παρ' ελπίδα ήθελε συμβή τοιούτον τι, τότε η συμφωνία ακυρούται αυτομάτως και εκάστη των δύο παρατάξεων, θα ακολουθήση την ιδικήν της πορείαν".

Η συμφωνία έγινε με τη σύμφωνη γνώμη και ευλογία του Μακαρίου.

Στις 12 ο Μακάριος απαντώντας σε ερώτηση δημοσιογράφου πως βλέπει την επελθούσα εκλογική συνεννόηση μεταξύ του Πατριωτικού Μετώπου και του

ΑΚΕΛ προς αποφυγή του εκλογικού σάλου δήλωσε τα ακόλουθα: "Δεν γνωρίζω λεπτομερείας. Πάντως ανέκαθεν εξέφρασα την ευχήν και την επιθυμία μου, όπως ο λαός παραμείνη ηνωμένος και ιδιαιτέρως κατά την παρούσαν δύσκολον καμπήν όταν διαγράφεται και διαμορφούται το μέλλον του".

Τα πράγματα προχωρούσαν πολύ καλά. Τα κόμματα άρχισαν διεργασίες για την επιλογή των υποψηφίων τους και προέβαιναν στις τελικές διευθετήσεις για το κτίριο όπου θα στεγαζόταν η Βουλή.

Η υποβολή υποψηφιοτήτων καθορίστηκε στις **28** Ιανουαρίου.

Η απόφαση ήταν όπως η Βουλή συνεδριάζει στη μεγάλη αίθουσα του Υπουργικού Συμβουλίου και έτσι συνεργεία των δημοσίων έργων άρχισαν να εργάζονται πυρετωδώς για διαμόρφωση της αίθουσας.

Στην αίθουσα (Βουλή Αντιπροσώπων **2005**) θα τοποθετούνταν ειδικά θεωρεία για τους επισήμους, τους δημοσιογράφους και το κοινό, "ακουστικά συσκευαί διά των οποίων θα μεταδίδεται αυτομάτως μετάφρασις των αγορεύσεων εις την ελληνικήν και τουρκικήν".

Με τις διευθετήσεις αυτές το υπουργικό Συμβούλιο θα μεταφερόταν στο Κυβερνείο, το οποίο θα μετατρεπόταν σε Προεδρικό Μέγαρο.

Ωστόσο επειδή καρκινοβατούσαν οι συνομιλίες για τις Βρετανικές βάσεις και γενικά για τη συνθήκη Εγκαθίδρυσης, όλα άλλαξαν σαν είχε αναβληθεί η ανακήρυξη της Δημοκρατίας για το Μάρτιο και αργότερα τελικά για τις **16** Αυγούστου.

Αποτέλεσμα αυτών των αναβολών ήταν να αναβληθούν και οι κοινοβουλευτικές εκλογές.

Έτσι οι διεργασίες για τις εκλογές έγιναν σε δυο στάδια. Πρώτα τους πρώτους δύο μήνες του **1960** και αργότερα στα μέσα του χρόνου, στα τέλη Ιουνίου και στις αρχές Ιουλίου.